

La UE i la governança global: encara més desig que realitat

VISTA PRÈVIA

El principal èxit del projecte europeu és el manteniment de la pau en el si de les seves fronteres des de la fi de la Segona Guerra Mundial. Es passa de la confrontació a la cooperació com a fonament de les relacions internacionals. Una experiència molt positiva portes endins, però que en canvi no s'ha traduït, fins al moment, en una proposta alternativa que guiï la governança mundial.

En parlar de governança global, expressió molt emprada des de fa una mica més d'una dècada, hom sol pensar en la gestió col·lectiva dels problemes compartits pels diversos actors del sistema internacional, en particular el sistema d'estats. Altrament dit, problemes com: l'impacte del canvi climàtic global; la reducció de la capa d'ozó; la provisió de béns col·lectius globals —com la salut, l'educació o el benestar—, el control i gestió del risc de pandèmies derivat de la creixent interconnexió del món i la facilitat del transport; o, finalment, problemes com la gestió dels moviments de capital financer —quasi desregulats i sovint agressivament especulatius i adreçats a obtenir el màxim guany en el termini més curt possible— que des de 1990 han donat molts maldecaps i un grapat de crisis econòmiques. Es tracta doncs de problemes que, tot i tenir diferents impactes a cada lloc, tenen abast planetari i exigeixen solucions globals.

Sovint sol dir-se que la UE, per les seves peculiaritats com a organització internacional, pel seu caràcter de potència civil i pels seus valors ha estat, és i serà un factor cabdal en la millora de la governança internacional. Concretament, durant molt de temps s'ha insistit a senyalar que és una organització internacional atípica, atès que: ser-ne membre implica —almenys en les polítiques comunitaritzades— compartir o cedir sobirania; que és una potència civil —fins fa ben poc, ja que ara ja té un component militar, tot i que molt limitat, en la seva política comuna de seguretat i de defensa; i que els seus valors i el seu exemple giren entorn de la cooperació, la democràcia, els drets humans

Xavier Grasa
Professor de Relacions Internacionals de la UAB
i president de l'Institut Català Internacional per a la Pau
rafael.grasa@uab.cat

» Per les seves peculiaritats com a organització internacional, pel seu caràcter de potència civil i pels seus valors, la UE ha estat, és i serà un factor cabdal en la millora de la governança internacional

la pau i la solidaritat. Certament, tal i com estableix l'article 49 del Tractat de la Unió Europea, per ser membre de la UE cal ser un estat europeu i comparar els valors fonamentals que inspiren el naixement de la Unió. Entre ells, l'article 2 de l'esmentat tractat diu: el respecte i el compromís en la promoció del respecte de la dignitat humana, la llibertat, la democràcia, la igualtat, l'estat de dret i els drets humans, inclosos els drets de les persones pertanyents a minories. A més, hom sol dir —com l'acta de concessió del Premi Nobel de la Pau a la UE—, que la seva creació, mitjançant el principi d'establir interessos compartits —com mostra la Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer— allà on hi havia divergències i motius de bel·ligeràncies —sobretot entre França i Alemanya— mostra que el seu exemple ens acosta a la pau i, per tant, a la gestió compartida i cooperativa dels riscos i amenaces. Tot, cert i, per tant, bones eines per construir instrument que afavoreixin millorar la governança global i, per tant, primer la gestió i a la fi la resolució dels problemes suara esmentats o d'altres semblants.

Tanmateix, el tema té més arestes, de manera que, com diu el títol del text, el paper de la UE en la gestió de problemes globals encara és més desig que realitat. I ho és per tres raons que podem esmentar a priori. Primer, per

les pròpies característiques del sistema internacional, en particular pel de postguerra freda en què ara estem instal·lats. Ho deixo de moment perquè m'ocuparé del tema més endavant.

Segon, per l'evolució de la UE i la crisi politicoinstitucional que pateix els darrers anys, agreujada per la forma en què s'ha gestionat la crisi econòmica a partir de 2008 i el rescat dels països amb més problemes. Convé senyalar que la crisi politicoinstitucional de la UE és un clàssic des dels anys 1960, fins i tot abans de la «política de cadira buida» de la França de Charles de Gaulle (1890-1970) que acabà amb una desnaturalització de l'equilibri i diàleg entre Comissió —guardiana dels tractats i defensora dels valors comunitaris— i el Consell —espai de diàleg i confrontació entre els estats—, derivat de la creació del Consell Europeu. Al·ludeixo concretament a les sacsejades cícliques sobre si cal donar prioritat a l'ampliació o a l'aprofundiment, o al debat, també recurrent, entre polítiques comunitaritzades i polítiques intergovernamentals. El cert és que, a hores d'ara, tot i la flexibilitat i pragmatisme a bastament demostrat per la UE, la situació actual, ja amb 28 membres, és poc sostenible i poc eficaç i eficient: continua existint dèficit democràtic substantiu —decisiones en determinats àmbits que no prenen ni els parlaments

de cada estat membre ni el Parlament Europeu, tot escapant de les normes bàsiques de la democràcia i de l'estat de dret; hi ha geometria variable i les cooperacions reforçades —sense emprar l'argot, mecanismes que permeten decidir i aplicar el decidit, en determinats casos, per a constel·lacions d'estats diferents de l'univers total de membres; l'intergovernamentalisme és ja més la norma que l'excepció i la presa de decisions és lenta i feixuga, sense que s'hagi trobat el desllorigador que permeti generalitzar la presa de decisions per majories qualificades a gairebé tots els àmbits de la UE. No cal prendre el que he dit com una crítica, sinó com una constatació. Així, el marge de manobra de la UE en temes de governança global ha minvant, com mostra el paper menor en les conferències del Protocol de Kyoto des de fa uns anys.

I tercer, perquè la UE, fortament dominada per la feblesa de disposar de moneda única però no d'instruments econòmics i financers únics per a gestionar el seu impacte, ha mostrat conductes per gestionar la crisi que no són justament coherents amb l'intent de liderar canvis en el sistema de governança internacional, per exemple en el tema de les institucions financeres internacionals i la regulació de l'especulació financera. Esperem, però, que serà un tema passatger.

El sistema internacional no disposa de separació de poders i hi predomina una situació d'«anarquia» de falta d'autoritat central, legal, legítima i acceptada per tothom

Tanmateix, la possibilitat de jugar a favor de millores en la governança global existeix, tot i els límits derivats dels trets del sistema internacional, com mostraren les dues primeres reflexions: la dedicada a caracteritzar el sistema internacional de postguerra freda, que marca el marge de maniobra real, i la que justament presenta alguns dels temes en joc i les postures ambivalents i fins i tot contradictòries de la UE. Tot depèn de conjuminar, amb realisme ambiciós, voluntat, constància i instruments adients.

El sistema internacional de postguerra freda i els problemes de governança

La constatació que el sistema polític internacional es diferencia des de 1648 —amb la Pau de Westfàlia que posa fi a la Guerra dels Trenta Anys— del sistema polític intern dels estats per la prevalença de la noció de sobirania i no ingerència i per una situació d'anarquia és ja un lloc comú. El sistema internacional no disposa de separació de poders —sense legislatiu ni executiu i amb poder judicial limitat ja que les sentències de la Cort Internacional només són vinculants per als Estats si aquests prèviament ho accepten—, predomina encara una situació d'«anarquia», en

el sentit genuïnament etimològic, de falta d'autoritat central, legal, legítima i acceptada per tothom. Tanmateix, el sistema ha anat adquirint cada cop més ordre i normes, almenys pel que fa al sistema d'estats, molt menys pel que afecta a l'anomenada societat transnacional, és a dir, a les interaccions transfrontereres no dominades, almenys totalment, pels estats.

A més, la postguerra freda ha introduït canvis importants. Si apliquem el principi de situar tot canvi aparentment radical en perspectiva històrica, per tal de relativitzar-ne la immediatesa i percebre les alteracions de «llarga durada» —en sentit «braudelià»—, sembla clar que el món internacional presenta a partir dels anys 1990 dos trets destacats. Per un cantó, ha sofert canvis profunds, però no és encara gens segur que hom pugui parlar de canvis fonamentals en el sistema; per un altre, la intensificació sense parió de les relacions econòmiques, polítiques, culturals i socials transfrontereres obliga a parlar de globalització o mundialització, un fenomen que, tanmateix, comporta a l'ensem tendències fortes cap a la regionalització i la fragmentació local. Dit d'una altra forma, resulta innegable que s'ha produït un canvi en les relacions internacionals, però ni el sentit d'aquest canvi és fàcil de percebre i descriure de forma unívoca ara

per ara ni la causalitat pot atribuir-se en exclusiva als esdeveniments més recents a la fi de la Guerra Freda a partir de 1989, atès que la fi de l'enfrontament Est/Oest posà en primer pla els canvis esdevinguts a partir dels anys 1970.

Breu i ras, la bipolaritat i l'enfrontament Est/Oest, fonamentat en el predomini dels factors polítics i militars (nuclears), havia transcendit i dominat totes les clivelles i fractures presents al planeta, tot sotmetent els altres actors, problemes i conflictes als interessos i ambicions dels dos grans. D'aquí la importància que els analistes donaren a l'esfera política i militar, tot menyspreant o relativitzant els canvis econòmics ja visibles a mitjans dels anys 1970; d'aquí la quasi exclusivitat concedida als actors estatals i al sistema internacional per ells definit. Per tant, en desaparèixer el món i la lògica bipolar a finals de 1989, aviat farà 25 anys, no només es produiran canvis fàctics. Desaparegué també, almenys en gran part, quelcom més important: el model explicatiu de les relacions internacionals que el món bipolar havia sustentat. Així doncs, desapareix l'obstacle que havia impedit observar la importància per a la vida internacional del procés de globalització econòmica i social que s'havia iniciat durant la dècada de 1970. El que es veu aleshores és que els instruments d'anàlisi dominants, basats en la

» El sistema internacional clàssic, amb fronteres i regles força precises, és substituït per un sistema mundialitzat, amb fenòmens contradictoris: globalització, regionalització, fragmentació i localització

primacia de la diplomàcia interestatal i dels mitjans convencionals de mesurar el poder o la geopolítica —territori, matèries primeres i força militar—, ja no poden copsar aquesta nova realitat: la globalització desigual.

La nova realitat, afaïçonada a partir de la dècada de 1970, es caracteritza per la lògica concurrent d'actors diversos que intenten emancipar-se de la tutela dels estats. Dit d'una altra manera, significa la substitució d'un sistema internacional clàssic, amb fronteres i regles de funcionament força precises, per un sistema social mundialitzat, on s'esdevenen fenòmens parcialment contradictoris: globalització, regionalització, fragmentació i localització. Un sistema, però, amb contorns desdibuixats, amb una regulació parcialment aleatòria i on es combinen lògiques diferents. El fenomen cabdal és la globalització, entesa com la intensificació i mundialització de tot tipus de relacions transfrontereres mitjançant factors com el canvi tecnològic. La globalització té dues dimensions: econòmica i social. A més, l'abast del fenomen en cadascuna d'ambdues dimensions pot interpretar-se en sentit merament quantitatiu (restringit) o qualitatiu (ampliat). A nivell econòmic, la diferència entre el sentit restringit i ampliat rau en què es consideri que afecta o no de forma estratègica la vida interna dels estats. En

sentit restringit, la globalització econòmica és una simple interdependència intensificada, és a dir, una internacionalització tan gran dels intercanvis econòmics que permet parlar d'una economia internacional planetària, visible en l'esfera comercial, financera i productiva, però encara amb poca permeabilitat en els dominis claus dels estats nació. A nivell ampliat o qualitatiu, es parla de l'emergència d'una economia global nova, en gran part autònoma —o fins i tot reguladora— de la producció i els mercats interns. En suma, d'un incipient lloc/mercat global en termes de producció, distribució i consum.

Al seu torn, la dimensió social impregna àrees tant diferents com les comunicacions, la seguretat, l'ecologia i el medi ambient, la regulació de la vida quotidiana o la cultura i la ideologia. Es tracta, entesa com un canvi quantitatiu o restringit, d'una creixent i trivial interconnexió entre subjectes i pobles, derivada del fet que vivim en «una aldea planetària». En sentit ampliat, hom parla d'un canvi qualitatiu en les condicions de vida dels pobles i de les persones, de l'aparició del que autors com Anthony Giddens (1938) i James Rosenau (1924-2011) han denominat «societats globalitzades».

Tot plegat, problemes per a la governança global, que també té un aspecte conceptual: la polèmica sobre l'abast

de la globalització i els reptes que planteja als estats. La discrepància dels analistes s'explica per un fet: el fenomen és multidimensional i asimètric. És un fet d'abast mundial, però que afecta de forma diversa, en les seves dimensions econòmiques i socials, a les diferents àrees del planeta. D'aquí que hom parli de globalització desigual, que comporta una clara tendència a la desterritorialització de la política, interna i internacional. Les diferents conseqüències de la globalització depenen de factors com les estructures socials i econòmiques existents a cadascuna de les societats on incideix; o, per un altre cantó, de variacions regionals basades en la xarxa d'interaccions prèvia entre comunitats i estats que la globalització intensifica, frena o dificulta. D'aquí que no sigui incompatible ni amb la integració, ni tampoc amb la regionalització, la fragmentació o la localització. Podem parlar de dos tipus de regionalització: una semimecànica o gairebé inercial, derivada de l'impacte de dècades de creixent fractura Nord/Sud; i una altra derivada de l'efecte combinat del regionalisme i, concretament, dels processos d'integració econòmica regional.

Adicionalment, la fractura Nord-Sud ha adquirit noves dimensions en la postguerra freda, que afecten seriosament la discussió sobre el futur de l'estat i sobre la governança mundial.

El planeta es divideix en una zona de «pau», on els antagonismes difícilment es resoldran en episodis bèl·lics, i una zona de «turbulència i conflictivitat virulenta», que abasta gran part del Sud

N'hi haurà prou en esmentar dues coses. Primer, que l'impacte de la globalització és, de forma general, força diferent en les societats del «centre» —altament industrialitzades, amb democràcies liberals consolidades i amb un alt grau d'institucionalització interna i externa— i les de la «perifèria» —parcialment industrialitzades o no industrialitzades, amb sistemes de govern autoritaris o semiautoritaris i amb una baixa institucionalització. Segon, que el fet que més de 40 països no hagin tingut cap conflicte armat en els darrers 65 anys permet pensar en un factor diferencial: una *pax democràtica*, l'impacte combinat de la creixent interdependència econòmica i de règims democràtics, que fa força impensable que les societats i estats del Nord recorrin en el futur a la guerra per resoldre els seus antagonismes; la victòria probablement no compensaria les pèrdues. Per tant, el planeta es divideix en dues regions clares: una zona de «pau», on els antagonismes difícilment es resoldran mitjançant episodis bèl·lics; i una zona de «turbulència i conflictivitat virulenta», que abasta gran part del Sud. A més, la violència directa d'intencionalitat política —conflictes armats i terrorisme— ja no és la principal causa de mort per armes de foc al món, en particular al Sud: vuit de cada deu morts per arma de foc estan vinculades a fe-

nòmens no directament polítics, com el narcotràfic, la inseguretat ciutadana, les bandes juvenils...

Pel que fa a la regionalització econòmica, ja és un fet d'abast mundial, que sembla indicar que per a molts països la cooperació i integració sembla ser una opció estratègica per tal de desenvolupar-se i sobreviure. Naturalment, el fenomen es dona amb nivells relativament baixos d'integració —unió duanera o zona de lliure comerç interna—, com en el cas del Tractat de Lliure Comerç entre Canadà, EUA i Mèxic o amb nivells potencialment molt alts —inclosa la unió econòmica i monetària— com en la UE. La paradoxa és que la regionalització és alhora un factor d'exclusivisme i proteccionisme —en donar prioritat als interessos dels seus membres en front els «altres»— i un factor potencial d'integració econòmica mundial —en potenciar-se la integració regional i els acords entre «blocs» o «regions». Justament la UE n'és un bon exemple, un altre element que limita la seva capacitat de lideratge de la governança global.

Tanmateix, la regionalització no exclou la fragmentació, causada, entre d'altres coses, per la recerca d'identitat derivada de la tendència de la globalització a accentuar les semblances i les diferències. Així, entre els estats i societats capitalistes més poderosos,

La globalització no només no resulta incompatible amb la regionalització sinó que, en cert sentit, fomenta la fragmentació i localització simultània de llocs i identitats

creixement convergents en indicadors socioeconòmics, trobem cada cop més concurrència i rivalitat, fins al punt que impulsen *pro domo sua*¹ els tres principals processos de regionalització a Amèrica, Àsia i Europa. Però trobem també una fragmentació incessant dins de la zona dels països del Sud, parcel·lats en cinc o sis constel·lacions d'estats, amb interessos sovint antagònics a curt i mitjà termini, incapaços de fa més d'una dècada de parlar amb una veu política unificada.

Per tant, la globalització no només no resulta incompatible amb la regionalització sinó que, en cert sentit, fomenta la fragmentació i localització simultània de llocs i identitats. La nova realitat, el sistema de la dècada de 1990, té doncs una doble cara —global i local—, inevitable, per al·ludir a la qual s'encunyà un neologisme, *glocalització*, que es manifesta en les tres dimensions bàsiques de la vida dels actors políticoeconòmics: a) la seguretat —i, per tant, la conflictivitat armada; b) el creixement econòmic —i la seva traducció social, el benestar; i c) la política interna —és a dir, l'organització de la societat civil i de les formes de govern. D'aquí les dificultats en trobar instruments d'anàlisi per a la nova realitat, i sobretot, instruments per gestionar i resoldre els

problemes de governança que el nou sistema internacional i la nova agenda de reptes i problemes planteja.

La UE davant els nous reptes: límits i virtuts

Què pot fer la UE en aquest context partint de la hipòtesi que la seva crisi actual pot superar-se, almenys parcialment? En primer lloc, podria continuar guiant la recerca sobre el tema, sobretot la inspirada en l'aposta pel multilateralisme que la UE, juntament amb molts analistes i moltes organitzacions de la societat civil, consideren que ha de ser el senyal distintiu de la UE. Cal recordar que el Tractat de Lisboa va confirmar, explícitament i formalment, aquesta aposta pel multilateralisme, tot dient que la UE «ha de promoure solucions multilaterals als problemes comuns, particularment en el marc de les Nacions Unides» i, a més, ha de «fomentar un sistema internacional basat en una cooperació multilateral reforçada i en una bona governança global». Per tant, amb aquest compromís del Tractat de Lisboa cal potenciar l'anàlisi i la recerca propositiva del paper real i futur de la UE en els arranjaments multilaterals planetaris. Un bon exemple és el treball que duu a terme el Centre for Global Governance Studies de la Katholieke

Universiteit Leuven. Concretament han posat en marxa un programa ambiciós subdividit en cinc àmbits que detallem a continuació:

Primer, la naturalesa i desenvolupament conceptual del multilateralisme, tot estudiant com es manifesten aquests conceptes a dimensions com la política de drets humans o el canvi climàtic. Els resultats en l'àrea del canvi climàtic, fins al 2010, són realment encoratjadors. Segon, el paper de la UE en la governança global real, en particular en les relacions i interaccions amb les grans potències mundials, amb els anomenats *global players*, jugadors d'abast planetari. Tercer, el paper de la UE en la governança econòmica i financera, concretament en l'arquitectura de la regulació i control dels serveis financers, una dimensió on cal interactuar amb el G-20, els organismes financers internacionals i cossos reguladors molt importants, tot i que desconeguts del gran públic, com el Comitè de Basilea sobre la supervisió de les activitats bancàries. En quart lloc, el tipus de relació institucional i operativa entre la UE i les institucions multilaterals mundials, dins i fora del sistema de Nacions Unides. En cinquè i darrer lloc, les interaccions i interrelacions entre l'ordre legal de la UE i el dret internacional, un fenomen complex i bidireccional, és a dir, amb doble influència: internaciona-

¹ Latinisme que significa «en profit propi».

Existeix una vocació de promoure el multilateralisme global, però l'ADN pragmàtic de la UE la converteix en una institució que fomenta sobretot acords de lliure comerç d'abast limitat

lització del dret europeu i europeïtzació del dret internacional.

Tanmateix, la realitat, fora del àmbit de la recerca inspirada en les noves aspiracions de multilateralisme derivades del Tractat de Lisboa, és ambivalent. Per un cantó, existeix una vocació de promoure el multilateralisme global, però, per un altre, l'ADN pragmàtic de la UE —o almenys la pràctica reiterada— la converteix en una institució que fomenta sobretot acords de lliure comerç —bilaterals, regionals i interregionals— d'abast limitat. Altrament dit, no és fàcil conjuminar la naturalesa essencial de la UE com a projecte regional, que persegueix amb dificultats derivades de la presa de decisions i de l'intergovernamentalisme un procés d'integració interna, i les aspiracions a canviar profundament el règim comercial de l'Organització Mundial del Comerç i expandir les regles i processos multilaterals.

Cal també esmentar les dificultats en l'esfera política, en particular en les dimensions de política exterior o de seguretat, centrals en els compromisos ja esmentats derivats de la lletra i de l'esperit del Tractat de Lisboa. Prendrem com exemple un tema punyent, la responsabilitat de protegir. Cal recordar que el tema prové d'un debat important generat als anys 1990: els límits al dret de no ingerència quan estan en joc violacions massives de drets humans fo-

namentals, el debat sobre la intervenció humanitària o el que, provocativament, Bernard Kouchner (1939) anomenà el «dret d'ingerència». A partir de la revitalització del Consell de Seguretat en la postguerra freda, de les reflexions sobre les emergències humanitàries complexes i els tres grans fracassos de l'ONU —Balcans i especialment Bòsnia; Ruanda; i Somàlia—, s'obrí pas, de la mà de Francis Deng (1938), una nova doctrina: la sobirania estatal comporta drets, però també deures vers els ciutadans i nacionals, concretament el de proveir dos béns col·lectius cabdals: benestar/desenvolupament i seguretat física.

Quan els estats, per omissió —fragilitat o feblesa— o per acció —actuacions lesives i contràries al dret contra els seus ciutadans— no poden proveir aquests béns, la comunitat internacional pot tenir responsabilitat substitutòria. En altres paraules, la responsabilitat de protegir els ciutadans correspon a cada estat, però, en determinats supòsits, pot ser assumida substitutivament per la comunitat internacional. L'Assemblea General de l'ONU aprovà el setembre de 2005 un Document d'acords respecte de l'anomenada Cimera del Mil·lenni. Doncs bé, els paràgrafs 138 a 140 del document reconeixen la responsabilitat individual i col·lectiva dels estats de protegir a les poblacions de genocidi, crims de guerra,

neteja ètnia i crims contra la humanitat. Posteriorment, l'abril del 2006, el Consell de Seguretat, en la Resolució 1.674, reafirmà aquesta idea. Recentment, el 2011, la idea de responsabilitat de protegir s'invocà, sense esmentar-la literalment sinó com a necessitat de protegir als civils, en les operacions emparades per resolucions de l'ONU a Líbia i Costa d'Ivori.

Què ha fet la UE al respecte? Començaré tot dient que en la preparació de la Cimera del Mil·lenni i en el seu transcurs, la UE, i els seus membres, defensaren amb força la inclusió en el document de la responsabilitat de protegir, com mostra el comunitat del Consell Europeu del 16 i 17 de juny de 2005. Però i després? El cert és que el poc desenvolupament posterior mostra que la UE no juga prou bé i prou fort el marge de maniobra que els seus tractats, la seva naturalesa i les regles del sistema internacional li permeten en matèria de governança global, almenys pel que fa a la responsabilitat de protegir. Per un cantó, el Parlament Europeu ha inclòs reiteradament referències a la responsabilitat de protegir en resolucions sobre temes com la República Democràtica del Congo o la pirateria a Somàlia, però es limiten a referir-se al marc de l'ONU sense elaboracions per als casos que tracten. A més, grups d'esquerres del Parlament han dis-

La UE difícilment podrà ser el líder de la millora de la governança mundial, però podria anar molt més enllà de la retòrica i la política declaratòria, com mostra el cas de la responsabilitat de protegir

crepat de l'ús de la idea perquè, al seu parer, ha esdevingut una cobertura de formes d'intervencionisme. Certament, el 2007 la Comissió, el Parlament i el Consell reafirmaren, en termes generals, el compromís amb la responsabilitat de protegir.

A la pràctica, però, falta voluntat i falten instruments. Ni la Comissió ni el Consell han desenvolupat documents «doctrinals» al respecte, tot precisant com s'ha d'interpretar i implementar en la teoria i en les accions concretes i quotidianes. En general, els documents que en parlen es limiten a citar el text de 2005 i la necessitat que les decisions al respecte emanin de resolucions del Consell de Seguretat. Tot plegat, incoherent, atès que la UE disposa d'instruments i de política de prevenció i gestió de conflictes violents on es pot encabir molt bé alguna elaboració concreta de la idea de responsabilitat de protegir. I, pel contrari, segueixen sense existir elaboracions concretes, aplicables i aplicades.

Tot plegat ens mostra que entre el desig i la realitat hi ha terreny per recórrer. La UE difícilment podrà ser el líder de la millora de la governança mundial, almenys en tots els àmbits i problemes, però podria anar molt més enllà de la retòrica i la política declaratòria, com mostra el cas de la responsabilitat de protegir.

Ras i curt, el marge de maniobra del sistema internacional de postguerra freda, dominat per l'economia i per una geopolítica de dimensions molt més petites, lluny de l'escaquer mundial típic de la Guerra Freda, no és massa gran. Però n'hi ha prou per cercar millores per a molts problemes globals, alguns amb enorme impacte per a les opcions possibles per a les generacions futures, com el canvi climàtic. Tanmateix, per tenir èxits, amb el pragmatisme derivat de la pròpia anàlisi, cal emprar conjuntament, de forma coherent i estratègica, la voluntat, la complicitat i l'empresament dels tractats i acords entre membres, i, sobretot, desenvolupar instruments d'actuació, i atrevir-se a emprar-los. Semblaria que la UE ha oblidat, esperem que només temporalment, el *dictum* de Isaiah Berlin (1909-1997), «només podem fer allò que realment es pot fer, però això cal fer-ho de totes passades».

Voler no és poder, però sense voler mai no es pot. I la UE ha de voler més, en la millora de la governança global, per aconseguir realment resultats. ◀

A

Abelló i Filella, Antònia
(1913 - 1984)

Aiguader i Miró, Jaume
(1882 - 1943)

Aiguader i Miró, Artemi
(1889 - 1946)

Aleixandri i Babot, Joaquim
(1906 - 2002)

Amat-Pinós

MEMÒRIAesquerra.cat

LA HIPERENCICLOPÈDIA
D'ESQUERRA REPUBLICANA
DE CATALUNYA

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA